

## Amiri Baraka

---

### Ktoś wysadził Amerykę\* Somebody Blew Up America

(Wszyscy ludzie myślący  
sprzeciwiają się terroryzmowi  
temu wewnętrznemu  
i międzynarodowemu...  
Ale nie powinno się  
wykorzystywać jednego  
By kamuflować drugie)

Mówią, że to jakiś terrorysta, jakiś  
barbarzyński  
A Rab, w  
Afganistanie  
To nie nasi amerykańscy terroryści  
To nie Klan, nie Skinheadzi  
Ani ci, którzy wywalają w powietrze kościoły  
czarnuchów, albo reinkarnują nas w Celach Śmierci  
To nie Trent Lott<sup>1</sup>  
Ani David Duke<sup>2</sup> ani Giuliani<sup>3</sup>  
Ani Schundler<sup>4</sup>, Helms<sup>5</sup> emerytowany

(All thinking people  
oppose terrorism  
both domestic  
& international...  
But one should not  
be used  
To cover the other)

They say its some terrorist, some  
barbaric  
A Rab, in  
Afghanistan  
It wasn't our American terrorists  
It wasn't the Klan or the Skin heads  
Or the them that blows up nigger  
Churches, or reincarnates us on Death Row  
It wasn't Trent Lott  
Or David Duke or Giuliani  
Or Schundler, Helms retiring

---

\* Przekład i opracowanie historyczne – Paweł Jędrzejko

1. Chester Trent Lott, republikański senator ze stanu Mississippi. Zmuszony do rezygnacji z funkcji przewodniczącego republikańskiej mniejszości senackiej po tym, jak w czasie przyjęcia z okazji setnych urodzin Stroma Thurmonda, zwolennika segregacji rasowej na Południu, Lott publicznie stwierdził: „[kiedy Thurmond] ubiegał się o prezydenturę [w 1948 roku] głosowaliśmy na niego. Jesteśmy z tego dumni. A gdyby pozostała część kraju poszła za naszym przewodnictwem, nie mielibyśmy wszystkich tych problemów, z którymi od lat się borykamy”. (Thomas B. Edsall and Brian Faler, *Lott Remarks on Thurmond Echoed 1980 Words*, „The Washington Post”, December 11, 2002, s. A06. Artykuł dostępny także w Internecie pod adresem: <<http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A37288-2002Dec10>>).

2. David Ernest Duke, biały nacjonalista amerykański, były Wielki Mistrz Rycerstwa Ku Klux Klanu, także były Reprezentant stanu Louisiana, ubiegał się o prezydenturę USA w latach 1988 i 1992. Zwolennik dobrowolnej segregacji rasowej i białego separatyzmu.

3. Rudolph William Louis „Rudy” Giuliani, amerykański polityk i prawnik zwalczający przestępczość zorganizowaną oraz nadużycia finansowe. Jako mer Nowego Jorku zasłynął skutecznością podnosząc znacznie bezpieczeństwo w mieście, a po atakach na Centrum Światowego Handlu w 2001 roku zdobył uznanie jako wzorowy przywódca.

4. Bret D. Schundler, afroamerykański polityk, mer Jersey City od 1992 do 2001, który zasłynął skutecznością w walce z korupcją i odniósł znaczący sukces w dziedzinie podniesienia poziomu zatrudnienia a także ulepszenia systemu szkolnictwa.

5. Jesse Alexander Helms, Jr., kontrowersyjny amerykański senator, ceniony za znakomitą pracę

To nie  
Rzeźączka w przebraniu  
nie syf w białym prześcieradle  
wymordowały czarnych  
Sterroryzowały rozsądek do szaleństwa  
Większej części człowieczeństwa, jak przypadło  
  
Mówią (kto mówi? Kto to wypowiada  
Kto forszę wyklada  
Kto ciągle kłamie  
Kto nosi przebranie  
Kto miał niewolników  
Kto się dorobił na Tobym?  
  
Kto się utuczył na plantacjach?  
Kto wyrznął Indian?  
Wykończyć chciał Czarną nację?  
  
Kto mieszka przy Wall Street  
Najpierwszej plantacji  
Kto ci obciął jaja  
Kto ci zgwałcił mamę?  
Kto zlinczował tatę?  
  
Kto grzeje smołę, kto drze pierze  
Kto trzymał zapałkę, kto pożary wzniecał  
Kto zabijał i zlecał  
Kto mówi, że jest Bogiem, będąc zawsze Diabłem  
  
Kto największy z wielkich  
Kto najlepszy z dobrych  
Kto Jezusowi podobny  
  
Kto wszystko stworzył  
Kto ten najmądrzejszy

It wasn't  
the gonorrhoea in costume  
the white sheet diseases  
That have murdered black people  
Terrorized reason and sanity  
Most of humanity, as they please  
  
They say (who say? Who do the saying  
Who is them paying  
Who tell the lies  
Who in disguise  
Who had the slaves  
Who got the buck out the Bucks  
  
Who got fat from plantations  
Who genocided Indians  
Tried to waste the Black nation  
  
Who live on Wall Street  
The first plantation  
Who cut your nuts off  
Who rape your ma  
Who lynched your pa  
  
Who got the tar, who got the feathers  
Who had the match, who set the fires  
Who killed and hired  
Who say they God & still be the Devil  
  
Who the biggest only  
Who the most goodest  
Who do Jesus resemble  
  
Who created everything  
Who the smartest

---

w służbie publicznej, jednak znany ze swego ultrakonserwatyizmu jako zażarty przeciwnik Ruchu Praw Obywatelskich, feminizmu, Praw Mniejszości Seksualnych, Akcji afirmatywnej, czy aborcji. Jego wypowiedziom zarzucano także często rasistowskie zabarwienie. Stanowił ikonę chrześcijańskiej prawicy i uosobienie stałości prawicowych poglądów.

Kto ten największy  
Kto najbogatszy  
Kto mówi, żeś brzydki,  
a on najnajprzystojniejszy

Kto wytycza sztukę  
Kto wytycza naukę

Kto zbudował bomby  
Kto zbudował karabiny

Kto kupował niewolników, kto ich sprzedawał

Kto cię wyzywał od czarnucha, chama  
Kto mówił, że Dahmer<sup>6</sup> nie był obłąkany

Kto / Kto / Kto /

Kto skradł Puerto Rico  
Kto skradł Indie, Filipiny,  
Manhattan  
Australię i Hebrydy

Kto wciskał opium Chińczykom

Kto ma na własność budynki  
Kto się kasą cieszy  
Kogo trochę śmieszysz  
Kto cię wsadził za kraty  
Kto ma w garści gazety

Kto miał niewolnicze statki  
Kto zarządza armią

Kto fałszywym prezydentem  
Kto władcą

Who the greatest  
Who the richest  
Who say you ugly  
and they the goodlookingest

Who define art  
Who define science

Who made the bombs  
Who made the guns

Who bought the slaves, who sold them

Who called you them names  
Who say Dahmer wasn't insane

Who / Who / Who /

Who stole Puerto Rico  
Who stole the Indies, the Philipines,  
Manhattan  
Australia & The Hebrides

Who forced opium on the Chinese

Who own them buildings  
Who got the money  
Who think you funny  
Who locked you up  
Who own the papers

Who owned the slave ship  
Who run the army

Who the fake president  
Who the ruler

---

6. Odniesienie niejasne. Osobą, do których ten fragment wiersza się odwołuje mógł być Vernon Ferdinand Dahmer, Sr., amerykański przywódca Ruchu Praw Obywatelskich, który zmarł 11 stycznia 1966 w wyniku obrażeń, jakich doznał na skutek podpalenia jego domu przez bojówkę Ku Klux Klanu, lub Jeffrey Lionel Dahmer, seryjny morderca, który dokonywał zbrodni na tle seksualnym, a jego ofiarami byli najczęściej chłopcy i mężczyźni reprezentujący grupy rasowe o pochodzeniu afrykańskim i azjatyckim. Dahmer, skazany na 957 lat więzienia, powoływał się w trakcie procesu na niepo czytalność. Zob. Lionel Dahmer, *A Father's Story*, William Morrow and Co., New York, 1994, s. 209–210.

Kto bankierem

Kto / Kto / Kto /

Kto kopalni swych strzeże

Kto ci mózg wypierze

Kto ma dosyć chleba

Kto chce pokoju

Kto, twoim zdaniem, potrzebuje wojny

Kto trzyma łapę na ropie

Kto nie haruje w ukropie

Kto ma ziemię, ale w niej nie kopie

Kto nie bambus, nie asfalt czarny

Kto taki wielki, że nikogo nad nim

Kto ma to miasto

Kto powietrze na własność

Kto wziął w posiadanie wodę

Kto do twojej kołyski ma tytuł

Kto rabuje, kradnie, łże i morduje

i kłamstwo w prawdę zamienia ciupasem

Kto dzikusiem cię nazwie, brudasem

Kto mieszka w największym domu

Kto popełnia najcięższe zbrodnie

Kto na urlop wyjeżdża wygodnie

Kto zabił najwięcej czarnuchów

Kto zabił najwięcej Żydów

Kto zabił najwięcej Włochów

Kto zabił najwięcej Irlandczyków

Kto zabił najwięcej Afrykanów

Kto zabił najwięcej Japończyków

Kto zabił najwięcej Latynosów

Kto / Kto / Kto

Kto ma ocean

Who the banker

Who / Who / Who /

Who own the mine

Who twist your mind

Who got bread

Who need peace

Who you think need war

Who own the oil

Who do no toil

Who own the soil

Who is not a nigger

Who is so great ain't nobody bigger

Who own this city

Who own the air

Who own the water

Who own your crib

Who rob and steal and cheat and murder  
and make lies the truth

Who call you uncouth

Who live in the biggest house

Who do the biggest crime

Who go on vacation anytime

Who killed the most niggers

Who killed the most Jews

Who killed the most Italians

Who killed the most Irish

Who killed the most Africans

Who killed the most Japanese

Who killed the most Latinos

Who / Who / Who

Who own the ocean



Kto twierdzi, że jest dobry,  
lecz czyni samo zło  
Kto jest największym katem  
Kto/Kto/Kto ^^^  
Kto ma już ropę  
Kto chce więcej ropy  
Kto ci powiedział to wszystko, co wiesz,  
a co okaże się kłamstwem  
Kto / Kto / ???  
Kto finansował Bin Ladena,  
może to Szatan  
Kto płaci CIA,  
Kto wiedział, że bomba wybuchnie  
Kto wie dlaczego terroryści  
Uczyli się latać na Florydzie, w San Diego  
Kto wie czemu Pięciu Izraelczyków  
filmowało eksplozję  
I pękało ze śmiechu kontemplując rozjeb  
Kto potrzebuje kopalnych paliw,  
choć słońce ciągle jeszcze świeci  
Kto wydaje karty kredytowe  
Kto dostaje ulgi podatkowe  
Kto wyszedł z Konferencji  
Przeciwko Rasizmowi<sup>7</sup>  
Kto zabił Malcolma, JFK,  
Kto zabił doktora Kinga,  
Roberta Kennedy'ego  
– kto zrobiłby coś takiego?

Who say they good  
but only do evil  
Who the biggest executioner  
Who/Who/Who ^^^  
Who own the oil  
Who want more oil  
Who told you what you think  
that later you find out a lie  
Who / Who / ???  
Who fount Bin Laden,  
maybe they Satan  
Who pay the CIA,  
Who knew the bomb was gonna blow  
Who know why the terrorists  
Learned to fly in Florida, San Diego  
Who know why Five Israelis  
was filming the explosion  
And cracking they sides at the notion  
Who need fossil fuel  
when the sun ain't goin' nowhere  
Who make the credit cards  
Who get the biggest tax cut  
Who walked out of the Conference  
Against Racism  
Who killed Malcolm,  
Kennedy & his Brother  
Who killed Dr King,  
Who would want such a thing?

---

7. Odniesienie do Światowej Konferencji Przeciwko Rasizmowi, która odbyła się pod auspicjami Narodów Zjednoczonych w roku 2001 w Durbanie. Delegacje USA i Izraela opuściły salę obrad w geście protestu przeciwko antysemityzmowi, jakim debata, zdaniem świadków, była naznaczona (zob. wywiad z Mary Robinson, Wysokm Komisarzem do spraw Praw Człowieka <[http://news.bbc.co.uk/2/hi/talking\\_point/forum/1673034.stm](http://news.bbc.co.uk/2/hi/talking_point/forum/1673034.stm)>).

Czy wiąże ich coś z zabójstwem Lincolna?

Kto najechał Grenadę

Kto zrobił pieniądze na apartheidzie

Kto trzyma Irlandczyków

w kolonialnym jarzmie

Kto obalił rządy w Chile i zaraz w Nikaragui

Kto zamordował Davida Sibeko<sup>8</sup>,

Chrisa Hani<sup>9</sup>,

ci sami, którzy zabili Biko<sup>10</sup>,

Cabrala<sup>11</sup>, Nerudę<sup>12</sup>, Allende<sup>13</sup>,

Che Guevarę, Sandino<sup>14</sup>,

Kto zabił Kabilę<sup>15</sup> – ci sami,

którzy wykończyli Lumumbę,

Are they linked to the murder of Lincoln?

Who invaded Grenada

Who made money from apartheid

Who keep the Irish

a colony

Who overthrow Chile and Nicaragua later

Who killed David Sibeko,

Chris Hani,

the same ones who killed Biko,

Cabral, Neruda, Allende,

Che Guevara, Sandino,

Who killed Kabila, the ones

who wasted Lumumba,

---

8. David Maphumzana Sibeko, zwany "Południowoafrykańskim Malcolmem X", jedna z wiodących postaci Panafrykanistycznego Kongresu Azanii (Południowej Afryki). Zginął od kuli w roku we własnym mieszkaniu w Oyster Bay, Dar-Es-Salaam w Tanzanii 12 czerwca 1979.

9. Chris Hani, urodzony jako Martin Thembisile Hani, przywódca Komunistycznej Partii Afryki Południowej i szef sztabu zbrojnego skrzydła Afrykańskiego Kongresu Narodowego (ANC). Był zażartym przeciwnikiem apartheidu. Został zamordowany 10 kwietnia 1993 r.

10. Stephen Bantu Biko, jeden z najważniejszych działaczy walczących z apartheidem w RPA, przywódca ruchów studenckich, założyciel Ruchu Świadomości Czarnych. Zamordowany w policyjnym areszcie 12 września 1977 roku, Biko stał się ikoną walki z apartheidem.

11. Amilcar Lopes Cabral, bojownik o wyzwolenie Gwinei Portugalskiej (Gwinei Bissau) oraz Wysp Zielonego Przylądka spod portugalskiego kolonializmu. Założyciel Afrykańskiej Partii Wyzwolenia Wysp Zielonego przylądka i Gwinei Bissau. Przywódca partyzantki antyportugalskiej w wojnie o niepodległość Gwinei. Zamordowany 20 stycznia 1973 r.

12. Pablo Neruda zmarł w wyniku choroby nowotworowej 23 września 1972 roku; jego pogrzeb, wbrew zakazowi Augusto Pinocheta, stał się wydarzeniem publicznym, gromadzącym tysiące wielbicieli noblisty i zwolenników jego wizji politycznej.

13. Salvador Isabelino Allende Gossens, prezydent Chile, pierwszy w historii obu Ameryk marksista, który zdobył prezydenturę w bezpośrednich wyborach. Według oficjalnej, kwestionowanej przez przeciwników Junty wersji wydarzeń, 11 września 1973 roku Allende popełnił samobójstwo w czasie przewrotu wojskowego Augusto Pinocheta.

14. Augusto Nicolás Calderón Sandino, rewolucjonista nikaraguański, legendarny przywódca buntu przeciwko obecności militarnej Stanów Zjednoczonych w Nikaragui i symbol oporu przeciwko amerykańskiej dominacji. Zamordowany 21 lutego 1934 roku przez generała Anastasio Somozę Garcíę, późniejszego przywódcę kraju. Spuściznę rewolucjonisty pielęgnuje Sandinistowski Front Wyzwolenia Narodowego.

15. Laurent-Désiré Kabila, prezydent Demokratycznej Republiki Konga, który obalił dyktaturę Mobutu Sese Seko. Zamordowany 18 stycznia 2001.

Mondlane<sup>16</sup>, Betty Shabazz<sup>17</sup>,  
Księżniczkę Małgorzatę<sup>18</sup>,  
Ralph Featherstone'a<sup>19</sup>,  
Małego Bobby'ego<sup>20</sup>

Kto zamknął Mandelę, Dhorubę<sup>21</sup>,  
Geronimo, Assatę<sup>22</sup>, Mumię<sup>23</sup>,

Mondlane, Betty Shabazz,  
Princess Margaret,  
Ralph Featherstone,  
Little Bobby

Who locked up Mandela, Dhoruba,  
Geronimo, Assata, Mumia,

16. Eduardo Chivambo Mondlane, przywódca Frontu Wyzwolenia Mozambiku, zamordowany w zamachu bombowym w Dar es Salaam w Tanzanii 3 lutego 1969.

17. Betty Shabazz, (ur. Betty Dean Sanders, znana również jako Betty X) żona Malcolma X. Zmarła 23 czerwca 1997 roku w wyniku ciężkich poparzeń, jakie odniosła w pożarze mieszkania, podpalonego przez nieletniego wnuka, Malcolma Shabazza.

18. Odniesienie do domysłów, jakie krążyły wokół śmierci zmarłej 9 lutego 2002 roku księżniczki Małgorzaty Windsor, hrabiny Snowdon, siostry królowej Elżbiety II, propagowanych przez Rogera Todgingly'ego. Zob. także artykuł *Murder Most Regal*, <<http://www.thesleaze.co.uk/mostregal.html>>.

19. Ralph Featherstone, radykalny działacz Ruchu Czarnej Siły, zginął wraz z Williamem „Che” Paynem w wyniku eksplozji bomby 9 marca 1969 roku. Okoliczności jego śmierci interpretowane są różnie: jedne źródła twierdzą, że bomba została podłożona w samochodzie, którym obaj działacze jechali do Bel Air w stanie Maryland, gdzie miał mieć miejsce proces Jamila Abdullaha Al-Amina (H. Rap Brown'a), inne sugerują, że oni sami planowali zamach, a bomba, przewożona pod siedzeniem pasażera, wybuchła przypadkiem.

20. Mały Bobby – Lil' Bobby, czyli Bobby Hutton, najmłodszy członek partii Czarnych Panter, do której wstąpił w roku 1966 w wieku 16 lat. Zginął od kul policji 6 kwietnia 1968 roku w Oakland w Kalifornii.

21. Dhoruba al-Mujahid bin Wahad (ur. Richard Moore), amerykański pisarz, aktywista, przywódca partii Czarnych Panter i współzałożyciel Czarnej Armii Wyzwoleńczej (Black Liberation Army). Oskarżony o usiłowanie zabójstwa dwóch oficerów policji, spędził w więzieniu łącznie 19 lat; został uniewinniony dopiero w wyniku uznania apelacji przez Sąd Najwyższy 15 marca 1990 r.

22. Assata Olughbala Shakur (ur. JoAnne Deborah Byron, nazwisko małżeńskie Chesimard), afroamerykańska aktywistka, członkini Partii Czarnych Panter i Czarnej Armii Wyzwoleńczej. Oskarżona o dokonanie licznych przestępstw federalnych, Shakur była osadzona w kilku zakładach karnych. Traktowanie, jakiemu podlegała w więzieniu wzbudziło protesty wielu grup walczących o prawa człowieka. Zbiegła z zakładu karnego w roku 1979, a od roku 1984 mieszka na Kubie, gdzie uzyskała azyl polityczny. Jej biografia dostarczyła motywów do filmów i utworów muzycznych.

23. Mumia Abu-Jamal (ur. Wesley Cook), amerykański dziennikarz, członek Partii Czarnych Panter, komentator i prezenter radiowy, były przewodniczący Filadelfijskiego Związku Czarnych Dziennikarzy, oskarżony o morderstwo policjanta, Daniela Faulknera i skazany na śmierć, a w wyniku apelacji odbywający karę dożywocia. Kontrowersyjny wyrok był i pozostaje jednym z najczęściej debetowanych i poddawanych w wątpliwość wyroków w najnowszej historii USA. Mumia Abu-Jamal jest autorem książki *Live from Death Row (Z celi śmierci – na żywo)* – wydanych w roku 1995 pamiętników, ukazujących brutalność systemu karnego i efekty psychologiczne funkcjonowania kapitalistycznego systemu penitencjarnego, oraz *Death Blossoms: Reflections from a Prisoner of Conscience* z roku 1997. Zob: Helen Halyard, *Live from Death Row: Political prisoner Mumia Abu-Jamal speaks from prison* <<http://www.wsws.org/articles/1999/apr1999/mumi-a21.shtml>>.



Garveya<sup>24</sup>, Dashiella Hammetta<sup>25</sup>,  
Alphaeus Huttona<sup>26</sup>

Kto zabił Huey'a Newtona<sup>27</sup>,  
Freda Hamptona<sup>28</sup>, Medgara Eversa<sup>29</sup>,  
Mikey'a Smitha<sup>30</sup>,  
Waltera Rodney'a<sup>31</sup>,

Garvey, Dashiell Hammett,  
Alphaeus Hutton

Who killed Huey Newton,  
Fred Hampton, Medgar Evers,  
Mikey Smith,  
Walter Rodney,

24. Marcus Mosiah Garvey, urodzony 1887 roku na Jamajce działacz społeczny i polityczny, założyciel Uniwersalnego Związku Doskonalenia Czarnych (UNIA) w Stanach Zjednoczonych, propagator idei "Powrotu do Afryki", twórca Ludowej Partii Politycznej na Jamajce. Zasłynął jako twórca sloganu „Czarne jest piękne”. W 1925 roku w Stanach Zjednoczonych został oskarżony o propagowanie pocztą nieprawdziwego wizerunku założonej przez siebie firmy armatorskiej „Black Star Line”, skazany na pięć lat więzienia i po dwóch latach deportowany na Jamajkę.

25. Samuel Dashiell Hammett, amerykański pisarz, twórca Sokoła maltańskiego, polityczny aktywista, prezes Kongresu Praw Obywatelskich w Nowym Jorku (CRC), twórca funduszu kaucyjnego, mającego służyć wykupywaniu z aresztu więźniów politycznych. Kongres został uznany za wywrotową organizację komunistyczną w roku 1947. W roku 1951 Hammett odmówił zeznań dotyczących osób wspierających fundusz i został skazany za obrazę sądu. W roku 1953 przesłuchiwany był przez HUAC; w wyniku odmowy wskazania osób wspierających fundusz, trafił na czarną listę.

26. W. Alphaeus Hutton, współpracownik Samuela Dashiella Hammetta, skazany w tym samym procesie. (Zob. <<http://news.google.com/newspapers?nid=1314&dat=19510711&id=JKApAAA AIBAJ&sjid=BOYDAAAIBAJ&pg=7070,3286413>>.)

27. Huey Percy Newton, współzałożyciel i przywódca Partii Czarnych Panter, działacz polityczny, autor pracy doktorskiej *War Against The Panthers: A Study of Repression in America*. (1 czerwca 1980, University of California, Santa Cruz – <http://www.mindfully.org/Reform/War-Against-Panthers-Newton1jun80.htm>). Dwukrotnie oskarżany o morderstwo i niewinniany w wyniku apelacji; w 1989 roku skazany za sprzeniewierzenie środków stanowych i federalnych, przeznaczonych na prowadzone przez Czarne Pantery programy edukacyjne i dożywianie uczniów. 22 sierpnia 1989 roku zginął od kuli Tyrone'a Robinsona, członka ideologicznie zorientowanej organizacji o charakterze więziennego gangu znanej pod nazwą Rodziny Czarnych Partyzantów.

28. Fred Hampton, brutalnie zamordowany 4 grudnia 1969 roku wiceprzewodniczący oddziału Partii Czarnych Panter w stanie Illinois. Zginął w wyniku niczym nie prowokowanego nocnego ataku jednostki operacyjnej Prokuratury Stanu Illinois (przy współudziale policji Chicago oraz Federalnego Biura Śledczego) na jego mieszkanie, w którym przebywała grupa Czarnych Panter. Choć nikt z zabójców nie został skazany, morderstwo pociągnęło za sobą trwającą do dziś debatę na temat łamania konstytucyjnych praw Czarnych Panter. Dzień 4 grudnia 2004 roku obchodzono w Chicago jako „Dzień Freda Hamptona”.

29. Medgar Wiley Evers, aktywista Ruchu Praw Obywatelskich w stanie Mississippi, sekretarz stanowego oddziału Narodowego Stowarzyszenia Postępu Osób Kolorowych (NAACP), zamordowany przez członka Ku Klux Klanu, Byrona De La Beckwith'a, 12 czerwca 1963 roku.

30. Mikey Smith-Michael Smith, jamajski poeta dub, który zasłynął wierszem (a później także albumem) pt. *Mi Cyaan Believe It*. Sympatyzujący z rastafarianizmem poeta o lewicowo-anarchistowskich poglądach został zamordowany 17 sierpnia 1983 roku. Przypuszcza się, że zabójstwa dokonali polityczni oponenti Smitha, reprezentujący pravicową Jamajską Partię Pracy.

31. Walter Rodney, jeden z najważniejszych historyków Gujany, aktywista polityczny, autor

Czy to ci sami, którzy próbowali otruć Fidela  
Kto starał się utrzymać Wietnamczyków  
w Ucisku

Kto wyznaczył nagrodę za głowę Lenina

Kto palił Żydów w piecach,  
i kto im w tym pomagał

Kto rzucił hasło „Najpierw Ameryka”<sup>32</sup>  
i zgodził się na żółte gwiazdy<sup>33</sup>  
KTO/KTO/^^

Kto zabił Różę Luksemburg, Liebknechta  
Kto zamordował Rosenbergow  
A wszyscy ci porządni ludzie wykańczani,  
torturowani, mordowani,  
znikający z powierzchni ziemi

Kto się wzbogacił na Algierii, Libii, Haiti,  
Iranie, Iraku, Arabii Saudyjskiej,  
Kuwejcie, Libanie,  
Syrii, Egipcie, Jordanii, Palestynie,

Kto odcinał ludziom dłonie w Kongo  
Kto wynalazł AIDS Kto zakaził bakcylami  
Koce dla Indian  
Kto wykoncypował „Szlak Łez”

Kto wysadził USS „Maine”  
i rozpalił Wojnę Hiszpańsko-Amerykańską  
Kto przywrócił Sharona do Władzy

Was it the ones who tried to poison Fidel  
Who tried to keep the Vietnamese  
Oppressed

Who put a price on Lenin's head

Who put the Jews in ovens,  
and who helped them do it

Who said “America First”  
and ok'd the yellow stars  
WHO/WHO/ ^^

Who killed Rosa Luxemburg, Liebknecht  
Who murdered the Rosenbergs  
And all the good people iced,  
tortured , assassinated,  
vanished

Who got rich from Algeria, Libya, Haiti,  
Iran, Iraq, Saudi,  
Kuwait, Lebanon,  
Syria, Egypt, Jordan, Palestine,

Who cut off peoples hands in the Congo  
Who invented Aids Who put the germs  
In the Indians' blankets  
Who thought up “The Trail of Tears”

Who blew up the Maine  
& started the Spanish American War  
Who got Sharon back in Power

---

czterokrotnie wznawianej książki *How Europe Underdeveloped Africa* (1972), twórca Związku Ludzi Pracy Gujany, zamordowany w eksplozji bomby 13 czerwca 1980 roku.

32. Odniesienie do głównego sloganu Komitetu „Najpierw Ameryka” (*The America First Committee*, AFC), najważniejszej organizacji sprzeciwiającej się włączeniu się USA w działania drugiej wojny światowej. Organizacja straciła całkiem na znaczeniu po japońskim ataku na Pearl Harbor.

33. Chodzi o żółte Gwiazdy Dawida na naramiennych opaskach, przymusowo noszonych przez żydowską ludność w krajach okupowanych przez faszystowskie Niemcy; odniesienie do ludobójstwa (*shoah*).

Kto popierał Batistę<sup>34</sup>, Hitlera, Bilbę<sup>35</sup>,  
Czang Kaj-Szeka kto KTO K T O/

Kto zdecydował,  
że z Akcją afirmatywną trzeba skończyć  
A Rekonstrukcja? Nowy Ład?  
Nowe Pogranicze? Wielkie Społeczeństwo?

Kto zatrudniał mamlasa Clarence'a Thomasa<sup>36</sup>  
Kto – du-du pierdu – wypełził z prągi Powella<sup>37</sup>  
Kto wie, ile z picy

siedzi w Condoleezy

Kto zapłacił Connerly'emu<sup>38</sup>  
by służył za wieszak–rzeźbiony Murzynek  
Kto przyznaje “Geniusza” Homo Locus  
Subsidere<sup>39</sup>

Kto obalił Nkrumę<sup>40</sup>, Bishopa<sup>41</sup>,

Who backed Batista, Hitler, Bilbo,  
Chiang kai Chek who WHO W H O/

Who decided Affirmative Action  
had to go  
Reconstruction, The New Deal,  
The New Frontier, The Great Society,

Who do Tom Ass Clarence Work for  
Who doo doo come out the Colon's mouth  
Who know what kind of Skeeza

is a Condoleeza

Who pay Connelly  
to be a wooden negro  
Who give Genius Awards to Homo Locus  
Subsidere

Who overthrew Nkrumah, Bishop,

34. Fulgencio Batista y Zaldívar, wspierany przez USA dwukrotny prezydent Kuby, dyktator i przywódca sił zbrojnych kraju, obalony w wyniku Rewolucji.

35. Theodore Gilmore Bilbo, amerykański polityk, gubernator Mississippi w latach 1916–20 i 1928–3, senator Stanów Zjednoczonych w latach 1935–47. Zwolennik Białej supremacji i ścisłej segregacji rasowej, członek Ku Klux Klanu.

36. Clarence Thomas, prawnik, uznawany za jednego z najbardziej konserwatywnych sędziów Sądu Najwyższego, drugi po Thurgoodzie Marshallu Afroamerykanin na tym stanowisku w historii USA.

37. W oryginale odniesienie do Colina Powella funkcjonuje w grze słownej z przerwiskiem „Colon”, który to wyraz po angielsku oznacza także okrężnicę.

38. Wardell Anthony „Ward” Connerly, afroamerykański aktywista polityczny i biznesmen, założyciel i prezes Amerykańskiego Instytutu Praw Obywatelskich, zwolennik zniesienia Akcji afirmatywnej.

39. Najprawdopodobniej jest to odniesienie do stypendium MacArthur Fellowship, przyznawanego na podstawie nominacji jednostkom (obywatelom USA), które wykazały się szczególną kreatywnością na niwie artystycznej, naukowej lub społecznej.

40. Kwame Nkrumah (Francis Nwia-Kofi Ngonloma) – premier i prezydent Ghany, działacz ruchu panafrykańskiego, współinicjator Organizacji Jedności Afrykańskiej, doktor honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, obalony w roku 1966 w wyniku wojskowego puczu wspieranego przez CIA. Autor licznych książek i artykułów poświęconych (między innymi) rewolucji, panafrykanizmowi, kolonializmowi. Jeden z najbardziej szanowanych przywódców afrykańskich.

41. Maurice Rupert Bishop, polityk grenadzki, absolwent London School of Economics, lider opozycji za rządów premiera Erica Gairego, a później przywódca rewolucji na Grenadzie w roku 1979, premier państwa i twórca Ludowej Armii Rewolucyjnej. Oskarżany przez administrację Reagana o tworzenie infrastruktury umożliwiającej radziecki atak na USA. Rozstrzelany w roku 1983 w wyniku konfliktu wewnątrzpartyjnego i zamieszek politycznych, jakie wiązały się z usunięciem go ze stanowiska przez wicepremiera Bernarda Coarda.

Kto otruł Robesona<sup>42</sup>,  
kto próbował wsadzić DuBoisa za kraty  
Kto wrobił Rapa Jamila al Amina<sup>43</sup>,  
Kto wrobił Rosenbergów, Garvey'a,  
Chłopców ze Scottsboro<sup>44</sup>,  
Dziesięciu z Hollywood<sup>45</sup>  
  
Kto podpalił Reichstag  
  
Kto wiedział,  
że Światowe Centrum Handlu wybuchnie  
Kto powiedział 4000 izraelskim pracownikom  
Bliźniaczych Wież  
Żeby tego dnia zostali w domach

Who poison Robeson,  
who try to put DuBois in Jail  
Who frame Rap Jamil al Amin,  
Who frame the Rosenbergs, Garvey,  
The Scottsboro Boys,  
The Hollywood Ten  
  
Who set the Reichstag Fire  
  
Who knew the World Trade Center  
was gonna get bombed  
Who told 4000 Israeli workers  
at the Twin Towers  
To stay home that day

42. Paul LeRoy Bustill Robeson, światowej sławy amerykański baryton, aktor, uczoney, pisarz, orator i prawnik, znany ze swojej działalności jako awangardysta Ruchu Praw Obywatelskich. Inwigilowany – szczególnie w dobie McCartyzmu – jako zwolennik wyrotowych poglądów. Przyczyny jego śmierci są wciąż obiektem debat i domysłów; istnieje pogląd, iż pod pozorem terapii mającej na celu wyleczenie stanów depresyjno-maniakalnych Robesona, związani z CIA lekarze działali w złej wierze po to, by zneutralizować aktora i śpiewaka, którego popularność mogła się stać poważnym nośnikiem idei marksistowskich.

43. Jamil Abdullah Al-Amin (ur. Hubert Gerold Brown), znany również jako H. Rap Brown, aktywista afroamerykański, prezes studenckiej organizacji Studenckiego Komitetu Koordynacyjnego Akcji Bez Przemocy, a później członek zarządu Partii Czarnych Panter. Oskarżony o inicjowanie zamieszek, łamanie przepisów dotyczących posiadania broni i uchylanie się od stawienia się w sądzie. W czasie pobytu w więzieniu za napad z bronią w rękę w latach 1971–1976 przeszedł na sunnicką wersję Islamu, a po wyjściu na wolność został liderem Ummah, afroamerykańskiej grupy muzułmańskiej dążącej do stworzenia stanu rządzonego według prawa szariatu w Stanach Zjednoczonych. W 2002 roku zatrzymany ponownie i skazany za 13 przestępstw (w tym za zabójstwo policjanta), na dożywocie.

44. Chłopcy ze Scottsboro (*the Scottsboro Boys*) – dziewięciu młodych Afroamerykanów oskarżonych o gwałt popełniony na dwóch białych kobietach w Scottsboro, w stanie Alabama, w roku 1931. W pierwszym procesie, w atmosferze linczu, wszyscy zostali skazani przez sąd składający się wyłącznie z białych przysięgłych. W wyniku odwołań i zaangażowania prawnej sekcji Partii Komunistycznej, proces oparł się o Sąd Najwyższy. W efekcie kontrowersji wprowadzono w system prawny USA zasady skutecznej asysty prawnej oraz nielegalności wykluczania jednostek ze składu przysięgłych na podstawie rasy.

45. Dziesięciu z Hollywood (*The Hollywood Ten*) – grupa artystów filmowych z Hollywoodskiej Czarnej Listy, którym w 1947 roku uniemożliwiono zatrudnienie w branży ze względu na ich poglądy polityczne i domniemane czy realne związki z Amerykańską Partią Komunistyczną. Dziesięciu z Hollywood to: Alvah Bessie, scenarzysta, Herbert Biberman, scenarzysta i reżyser, Lester Cole, scenarzysta, Edward Dmytryk, reżyser, Ring Lardner Jr., scenarzysta, John Howard Lawson, scenarzysta, Albert Maltz, scenarzysta, Samuel Ornitz, scenarzysta, Adrian Scott, producent i scenarzysta, Dalton Trumbo, scenarzysta.

Czemu nie było tam Sharona?

/

Kto, Kto, Kto/

eksplozja Dzięcioła gazety pisały  
że można było zobaczyć oblicze diabła

Kto KTO Kto KTO

Kto robi pieniądze na wojnie

Kto robi kasiorę na lęku i kłamstwach

Kto chce świata takim, jaki jest

Kto chce, żeby światem rządził imperializm

i ucisk narodów i terror

przemoc i głód i nędza.

Kto jest władcą Piekła?

Kto jest najpotężniejszy

Kto ze znajomych kiedyś

Widział Boga?

Ale każdy przecież widział

Diabła

Jak Dzięciołi dziób rozsadza czaszkę

Pęka życie pęka mózg pęka twoja jaźń

Jak Dzięcioł za pan brat z diabłem

Całą noc, cały dzień, posłuchaj – jak Dzięcioł

Wybuchający w ogniu.

Słyszymy: pytania same się podnoszą

W straszliwych płomieniach,

jak charczenie oszalałego psa

Jak kwaśne rzygowiny Piekielnych Ognia

Kto to Kto to Kto (+) kto kto ^

Kto i Ktoktoktoktoktoktoktoktoktooooo!

Why did Sharon stay away ?

/

Who,Who, Who/

explosion of Owl the newspaper say  
the devil face cd be seen

Who WHO Who WHO

Who make money from war

Who make dough from fear and lies

Who want the world like it is

Who want the world to be ruled by imperialism

and national oppression and terror

violence, and hunger and poverty.

Who is the ruler of Hell?

Who is the most powerful

Who you know ever

Seen God?

But everybody seen

The Devil

Like an Owl exploding

In your life in your brain in your self

Like an Owl who know the devil

All night, all day if you listen, Like an Owl

Exploding in fire.

We hear the questions rise

In terrible flame like the whistle

of a crazy dog

Like the acid vomit of the fire of Hell

Who and Who and WHO (+) who who ^

Whoooo and Whooooooooooooooooooooo!